

MONOLÓG

A SZÁMÚZETÉSBEN

Márai Sándor halálévfordulójára

I. RÁ CZ L ÁSZ L Ó G R A F I K Á J A

Huszonöt éve annak, hogy a magyar irodalom emigrációba kényszerült nagy írója, Márai Sándor revolverrel végett vetett életének. Hatalmas naplófolyamának utolsó kötetében már csak apró megjegyzések: „Ezekben a napokban negyven éve, hogy elutaztunk Budapestről. Tartózkodási helyek: Genf, Nápoly, New York, Salerno, San Diego. Elmentek Lola és János; minden egykori személyes ismerősöm, pályatársam. Teljesen egyedül maradtam.” 1989. január 15-én egyetlen sorra futotta erejéből: „Várom a behívót, nem sűrűtem, de nem is halogatom. Itt az ideje”.

Kemény és rendíthetetlen ember volt. A 80-as években már kezdtek hazahívni, de ő következetesen kitartott ígérete mellett: amíg egyetlen orosz csizma tapossa Magyarország földjét, addig nem tér haza! És könyveit sem engedte kiadni. Mondhatni teljes magányban, majdnem vakon, kenyéren és vízen tengette az életét.

Indulása első komoly könyve: *Egy polgár vallomásai*. Kalauz a szülővárosról, Kassáról. Az óvó családi fészekről, a fájó elszakadásról. Munkássága eddigi legmagasabb pontja: a *Féltékenyek*. Nem kisebb író, mint Szerb Antal méltatta: „A Márai-féle stílus, amit annyian utánoznak, mégis utánozhatatlan. Azért, mert senki nem bírja lélegzettel. Ez a kegyelem: ez a bőség, ez a páratlan áradása nyelvnek, gondolatnak, képnek, szavaknak”.

Ezek az erények végig ott vannak későbbi műveiben. Igaz, az 50-es évek csahos hazai kritikusi nem kímélték: „Közömbössége talán a fegyvermezettségénél is jellemzőbb”. Regényalakjai sorában saját személye érdekli... Van benne igazság, de megtévesztő. Hűvös, távolságtartó férfi. És szigorú. De önmagával szemben is. A magyar nyelvet pedig ámulattal használta, idézte. Mindennapi kenyere volt a legnehezebb időben is.

A *Szindbád hazamegy* című regénye Krúdy-nak állít emléket. Kedves írója átmegy Óbudáról lovas fogattal Pestre. Együtt nézik az életet, önmagukat, a forrongó világot, a szépséges nőket, a búcsúzó kora őszben ragyogó Várost. Sok vitát váltott ki a *Röpirat* a nemzetnevelés ügyében; üzenete: a magyarság célja, hogy megmaradjon! A *Vasárnapi krónika* napi ihletű újságcikkeit gyűjtötte egybe. Kevés szó esik Márairól, a költőről. Nem vérbeli poéta, mégis két korszakos versével ott van a magyar költészetben. 1950-ben írta a *Halotti beszédet*: a száműzöttek nagy monológját, az emigráns lét drámai tapasztalatát. 1956-ban vetette papírra a *Mennyből az angyalt*: a különös karácsonyi vers a kivégzett 1956-os forradalom rekviemje, a megfeszített Krisztus-Magyarország képe.

A végére hagytam a nekem legkedvesebbet, Márai *Naplóit*. Az utóbbi ötven év legtisztább szellemi lenyomatát. A világirodalomban is pártját ritkító vállalkozás. Éles tisztánlátás, gazdag vallomás. Örök harc a humanizmus megőrzéséért. Áldozathozatal az ország lelkének és szellemének újjáépítésére. Még akkor is, ha nevét hosszú időn át említeni sem lehetett.

Ő azonban írt, a végső pillanatig. 1984-89-es utolsó naplója számomra az egyik legnagyobb emberi és írói teljesítmény. Életről és halálról, egyszerű szavakkal senki nem mondott többet. És üzennek könyvei, szétsugároznak mondatai. Belénk égnek intelmei: elordasult a világ, de a remény mindig megmarad.

Fenyvesi Félix Lajos

Vásárhelyi LÁTÓHATÁR V. évf. 19. szám 2014/3. — www.vasarhelyilatohatar.hu

Kiadja: HDK Hód-Biotech Kft. Felelős kiadó: Fuchsz Máté ügyvezető • **Szerkesztőség:** 6800 Hódmezővásárhely, Rudnay Gyula u. 49. fsz. 2. E-mail: benakk@gmail.com Telefon: 06 20 280 2529 • **Főszerkesztő:** Benák Katalin. Szerkesztők: irodalom - Simon Ferenc, művészet - Hézső Ferenc, Bodó Péter, helytörténet: Borus Gábor. A szerkesztőség további munkatársai: Szentí Csilla levéltárvezető, Soós Csilla könyvtárvezető, fotótechnika - Gaál Györgyi. Nyelvi lektorok: dr. Radicsné dr. Ruzsa Ilona és Takátsyné Farkas Irén • **Nyomda:** Norma Nyomda, Hódmezővásárhely, Rostás Pál nyomdavezető • **Kapható:** LÍRA KÖNYVESBOLT, EMLÉKPONT, KÁLVIN ANTIKVÁRIUM, NÉMETH LÁSZLÓ VÁROSI KÖNYVTÁR, VÁSÁRHELYI LÁTÓHATÁR SZERKESZTŐSÉGE • **Megrendelhető:** Vásárhelyi Látóhatár Szerkesztősége 6800 Hódmezővásárhely, Rudnay Gyula u. 49. fsz. 2. e-mailben benakk@gmail.com és személyesen. Fizetés módja: postán, személyesen és átutalással: Raiffeisen Bank Rt. 12067008-00149806-00100007 Előfizetői ára a 2014. évre belföldre: 1.500,- + 1300,-szállítási költség. • HU ISSN 2061-8182 Ny.t. 163/0239/2/2010.

©Vásárhelyi Látóhatár. Minden jog fenntartva! Első közlésű, elektronikus formátumú, nyelvileg ellenőrzött kéziratot fogadunk, mely tartalmáért a szerző vállal felelősséget.

További információink és az *Adatvédelmi nyilatkozatunk* megtekinthető a www.vasarhelyilatohatar.hu portálunkon.